

## ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький національний технічний університет

### Анотація

*У статті досліджено особливості організації зовнішньоекономічної діяльності підприємства в сучасних умовах глобалізації. Визначено основні напрями ЗЕД, її структурні елементи, нормативно-правове забезпечення та механізми управління. Особливу увагу приділено практичним аспектам планування, обліку, контрактної роботи та логістичного забезпечення експортно-імпортних операцій. Розглянуто фактори ризику та чинники успішної інтеграції підприємства у світовий ринок.*

**Ключові слова:** зовнішньоекономічна діяльність, експорт, імпорт, підприємство, контракт, митне регулювання, міжнародний ринок, управління.

### Abstract

*The article explores the organization of foreign economic activity (FEA) of an enterprise under the conditions of globalization. The main directions and elements of FEA are identified, along with legal regulation and managerial mechanisms. Special attention is paid to practical issues of planning, accounting, contracting, and logistics support of export-import operations. Risk factors and success conditions for integration into the global market are also analyzed.*

**Keywords:** foreign economic activity, export, import, enterprise, contract, customs regulation, international market, management.

### Вступ

Успішна діяльність підприємства в умовах відкритої економіки значною мірою залежить від рівня організації його зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД). Вихід на міжнародні ринки дозволяє розширити збут, отримати доступ до нових технологій, ресурсів і фінансів, зміцнити конкурентні позиції. Водночас ЗЕД вимагає високого рівня управлінської культури, правової грамотності, стратегічного планування та гнучкості в умовах змін зовнішнього середовища.

Метою даного дослідження є аналіз ключових етапів та особливостей організації зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві, з урахуванням нормативних вимог, ризиків і практичних аспектів реалізації зовнішньоторговельних операцій.

### Результати дослідження

Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) підприємства — це сукупність виробничих, фінансових, маркетингових та організаційно-правових заходів, спрямованих на встановлення і розвиток стійких взаємовідносин з іноземними партнерами. Її ефективна організація дозволяє розширити ринки збуту, залучити іноземні інвестиції, освоїти нові технології, підвищити прибутковість та конкурентоспроможність підприємства.

ЗЕД здійснюється відповідно до чинного законодавства, зокрема Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», Митного кодексу, податкових норм, міжнародних договорів і торговельних угод. Підприємство повинно враховувати вимоги щодо ліцензування, сертифікації, валютного регулювання та податкових зобов'язань, що діють при реалізації зовнішньоторговельних контрактів.

Процес організації зовнішньоекономічної діяльності включає декілька ключових етапів:

1. Дослідження зовнішнього ринку, яке передбачає аналіз кон'юнктури, попиту, рівня конкуренції, специфіки законодавства, торгових бар'єрів та культурних особливостей країни-партнера.

2. Встановлення ділових зв'язків і переговорний процес, що реалізується шляхом участі в міжнародних виставках, ярмарках, форумах, а також через використання цифрових каналів комунікації та платформ B2B.

3. Укладання зовнішньоекономічного договору (контракту), в якому чітко фіксуються умови поставки (відповідно до Incoterms), ціна, порядок оплати, терміни постачання, гарантії, форс-мажор та санкції за порушення зобов'язань.

4. Митне оформлення і сертифікація продукції, яке включає підготовку документів (інвойс, пакувальний лист, сертифікати походження тощо), сплату мит, отримання дозвільних документів і проходження процедур технічного контролю.

5. Логістичне забезпечення, що передбачає вибір транспортних маршрутів і видів транспорту, взаємодію з логістичними операторами (у тому числі 3PL), страхування вантажу, управління термінами та витратами на перевезення.

6. Фінансове супроводження ЗЕД, зокрема організація міжнародних розрахунків (акредитив, інкасо, банківський переказ), управління валютними ризиками, оподаткування зовнішньоекономічних операцій, використання податкових пільг або компенсацій.

Успішність ЗЕД залежить також від ефективної внутрішньої організації, включаючи підготовку персоналу, наявність чітких процедур, використання цифрових рішень (ERP, CRM, систем електронного документообігу), побудову системи контролю та моніторингу виконання зовнішньоекономічних контрактів.

На практиці підприємства зіштовхуються з низкою труднощів, серед яких: складність проходження митного контролю, нестабільність валютного курсу, відсутність достатньої обізнаності працівників щодо вимог міжнародних стандартів, бар'єри мовного та юридичного характеру. Особливої актуальності набуває управління ризиками в умовах воєнних дій, санкційного тиску, логістичних розривів і зміни глобальних ланцюгів поставок.

Для ефективного функціонування зовнішньоекономічної діяльності в умовах сучасних викликів доцільно: формувати систему ризик-менеджменту в експортно-імпортних операціях;

здійснювати диверсифікацію ринків збуту та джерел постачання; впроваджувати цифрові платформи для електронної взаємодії з митницею, контрагентами та фінансовими установами;

використовувати міжнародні механізми страхування експортних ризиків; залучати міжнародних логістичних та брокерських партнерів для підвищення надійності та швидкості операцій.

Таким чином, зовнішньоекономічна діяльність потребує комплексного підходу, який включає стратегічне планування, правову підтримку, фінансову грамотність і здатність адаптуватися до змін міжнародного середовища. Її ефективна організація є запорукою сталого розвитку підприємства та його конкурентоспроможності на світовому ринку.

### Висновки

Організація зовнішньоекономічної діяльності потребує системного підходу, що враховує специфіку міжнародного бізнесу, правове регулювання, ризики та сучасні технології управління. Успішна інтеграція підприємства у світовий ринок можлива за умови стратегічного планування, підготовки фахівців і впровадження інноваційних інструментів ЗЕД. Розвиток зовнішньоекономічної активності є ключовим чинником підвищення конкурентоспроможності українських підприємств.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Герасимчук В.Г. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2022, 368 с.
2. WTO Trade Policy Review Ukraine. – World Trade Organization, 2023. – <https://www.wto.org>
3. Савчук В.С. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: підручник. К.: KHEU, 2021, 412 с.

**Давидюк Людмила Петрівна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри підприємництва, логістики та менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: [keletckaya@gmail.com](mailto:keletckaya@gmail.com)

**Стахович Олександра Ігорівна** – студентка групи П-216, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: [stahovich@ukr.net](mailto:stahovich@ukr.net)

**Liudmyla Petrivna Davydiuk** – PhD in Economics, Associate Professor at the Department of Entrepreneurship, Logistics and Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Ukraine. E-mail: [keletckaya@gmail.com](mailto:keletckaya@gmail.com)

***Oleksandra Ihorivna Stakhovych*** – student of group P-21b, Faculty of Management and Information Security,  
Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Ukraine. E-mail: stahovich@ukr.net